

Parlement

I. Over de ontvankelijkheid van amendementen in de praktijk van de Kamer van volksvertegenwoordigers¹

1. De juridische grondslag voor de bevoegdheid om amendementen onontvankelijk te verklaren, wordt gevormd door artikel 5, eerste lid van het Kamerreglement. Dat bepaalt immers dat de voorzitter “(...) oordeelt over de ontvankelijkheid van de teksten, de moties en andere voorstellen (...)”.² Het Kamerreglement voorziet voorts uitdrukkelijk in een aantal inhoudelijke criteria op grond waarvan amendementen onontvankelijk kunnen worden verklaard: het gebrek aan rechtstreeks verband met het precieze onderwerp van het ontwerp/voorstel dat men tracht te amenderen (*infra*, randnummers 4 en 5), een verschil inzake meerderheidsvereiste tussen het ontwerp/voorstel en het amendement (*infra*, randnummer 6) of een verschil inzake wetgevingsprocedure (*infra*, randnummer 7). Naast deze uitdrukkelijke inhoudelijke criteria blijken in de praktijk ook nog een aantal andere gronden tot onontvankelijkheid te kunnen leiden (*infra*, randnummer 8).

2. Met “de voorzitter” wordt in artikel 5 van het Kamerreglement in de eerste plaats de Kamervoorzitter bedoeld. Heel wat van de bevoegdheden die aan de Kamervoorzitter worden toegekend, gelden echter *mutatis mutandis* voor de commissievoorzitters.³ Dat is met name het geval voor het recht om een in commissie ingediend amendement onontvankelijk te verklaren. Hoewel het niet elke dag voorkomt dat een

commissievoorzitter – die niet tegelijkertijd voorzitter van de Kamer is⁴ – amendementen onontvankelijk verklaart, zijn er voldoende precedents om te stellen dat zijn bevoegdheid ter zake niet kan worden betwist. Merk echter op dat het recht om een amendement onontvankelijk te verklaren alleen toebehoort aan de (Kamer- of commissie)voorzitter. Een voorzitter mag zijn commissie bijvoorbeeld niet laten stemmen over de ontvankelijkheid.

3. De beslissing om een amendement al dan niet onontvankelijk te verklaren, staat in de Kamer meestal los van de beslissing om dat amendement al dan niet te laten drukken.

Artikel 75, nr. 2 van het Kamerreglement verleent de Kamervoorzitter de bevoegdheid om al dan niet toelating te geven om een (wets)voorstel te drukken. Artikel 90, nr. 4 van hetzelfde Reglement voorziet met betrekking tot de amendementen niet expliciet in een analoge bevoegdheid. Nochtans is het amendementsrecht een variatie van het initiatiefrecht en lijdt het weinig twijfel dat de Kamervoorzitter, naar analogie, ook voor amendementen de toestemming tot drukken kan weigeren.

In de praktijk stellen we nochtans vast dat in de Kamer – in tegenstelling tot wat het geval is in de Senaat⁵ – heel wat onontvankelijk verklaarde amendementen gedrukt en rondgedeeld worden. Voor de in commissie ingediende amendementen is dat allicht te verklaren door de werkwijze: amendementen ingediend in commissie worden onmiddellijk rondgedeeld en wegens tijdsgebrek slechts marginaal getoetst vooraleer ze worden gedrukt. Vaak komt de (on)ontvankelijkheid dus maar aan de orde op het ogenblik dat het

- (1) In dit artikel beperken we ons tot de “inhoudelijke gronden” van onontvankelijkheid. We laten dus die gronden van onontvankelijkheid buiten beschouwing die louter te maken hebben met het ogenblik van de indiening van een amendement (zie bijvoorbeeld artikel 91 van het Kamerreglement en artikel 60, nr. 2, tweede lid van het Senaatsreglement).
- (2) Artikel 13 van het Senaatsreglement, dat de bevoegdheden van de Senaatsvoorzitter samenvat, bevat geen bepaling die de Voorzitter uitdrukkelijk bevoegd maakt om te oordelen over de ontvankelijkheid van teksten, maar geeft hem wel een algemene bevoegdheid om het reglement te doen naleven. De bevoegdheid van de Senaatsvoorzitter is dan ook verspreid over verschillende artikelen, zoals artikel 56, nr. 2 (voor de wetsvoorstellen), artikel 96 (voor de voorstellen tot herziening van het Reglement) enz.
- (3) *Parl.St.* Kamer BZ 1979, nr. 4, 12.

- (4) Wanneer de voorzitter van de commissie tegelijkertijd voorzitter van de Kamer is, spreekt het vanzelf dat hij bevoegd is om een in commissie ingediend amendement onontvankelijk te verklaren (zie bijvoorbeeld *Parl.St.* Kamer 1998-99, nr. 1936/2, 36-37: Kamervoorzitter Langendries verklaart, als voorzitter van de Kamercommissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervormingen der Instellingen, 149 amendementen onontvankelijk).
- (5) In de Senaat worden onontvankelijke amendementen – naar analogie van wat gebeurt met onontvankelijke voorstellen – in principe niet gedrukt.

amendement ten gronde wordt besproken en dan is het vaak al gedrukt.⁶ Maar ook na de indiening van het commissieverslag worden geregeld amendementen gedrukt die achteraf alsnog onontvankelijk worden verklaard.⁷ Wellicht is dat te verklaren door een zekere (gezonde) schroom om het initiatiefrecht te veel aan banden te leggen.

Alleen wanneer het onmiskenbaar de bedoeling is te filibusteren en/of de parlementaire instellingen in diskrediet te brengen, gaat men zo ver de onontvankelijke amendementen niet te drukken. Zo verklaarde de voorzitter van de Kamercommissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen – op dat ogenblik tevens Kamervoorzitter – niet alleen bijna 400 amendementen op een voorstel tot herziening van artikel 150 van de Grondwet onontvankelijk, maar werden die amendementen ook nooit gedrukt. Voor 249 amendementen, die ertoe strekten het opschrift van het voorstel aan te vullen met de woorden “met het oog op de bestrijding van het gedachtegoed van (en telkens een andere naam)” steunde de voorzitter zijn beslissing op het feit dat “het opschrift van een voorstel niet mag worden gewijzigd” en dat “die amendementen (...) de waardigheid van de instellingen (aantasten)”. Voor 149 amendementen die ertoe strekten de bewoordingen van het artikel als volgt te wijzigen: “behoudens drukpersmisdrijven die ingegeven zijn door niet-politiek correcte ideeën van (met telkens de naam van een ander parlements lid)” oordeelde de voorzitter dat “die amendementen (...) immers de waardigheid van de instelling en de rechten van de genoemde parlementsleden (aantasten)”.⁸

4. De voorzitter kan natuurlijk niet arbitrair beslissen dat een amendement onontvankelijk is. Hij moet

daarvoor een rechtsgrond vinden in het Reglement. De oudste en nog steeds meest ingeroepen rechtsgrond is dat amendementen “rechtstreeks verband (moeten) houden met het precieze onderwerp of met het artikel van het wetsontwerp of voorstel, waarvan zij de wijziging beogen” (artikel 90, nr. 1 van het Kamerreglement⁹).

Een recent voorbeeld betreft een aantal amendementen op het wetsontwerp “tot wijziging van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement”.¹⁰ Dat wetsontwerp strekte ertoe een aantal veeleer technische wijzigingen en vernieuwingen door te voeren, onder meer inzake de digitale transmissie van de processen-verbaal, het digitaal doorsturen van de contactgegevens van de kiesbureaus, de nummering van de kandidaten op de stembiljetten en op de schermen van de geautomatiseerde stemming, enz. Tijdens de bespreking in commissie werden vanuit diverse hoeken amendementen ingediend die onder meer de deelname beoogden van Belgen in het buitenland aan de verkiezingen voor het Europees Parlement¹¹ of die ertoe strekten, voor de verkiezingen van het Europees Parlement, de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde te splitsen.¹² Iets analoogs gebeurde met het wetsontwerp “houdende verscheidene wijzigingen inzake verkiezingen”¹³ dat terzelfder tijd in commissie werd besproken.¹⁴ De commissievoorzitter verklaarde die amendementen onontvankelijk “omdat zij niet van toepassing zijn op het precieze doel van de voorliggende wetsontwerpen”.¹⁵ Veel twijfel bestond daarover overigens niet, aangezien de bewuste amendementen (op één na) geen bepalingen wilden wijzigen die het wetsontwerp beoogde te wijzigen. Een en ander belette sommige indieners overigens niet om de bewuste amendementen

- (6) Zie bijvoorbeeld het amendement van de heer Delhaye op art. 6 van het wetsontwerp “tot wijziging van de artikelen 14, 15, 16, 17, 95, 105, 107 en 240 van het Kieswetboek en van artikel 29 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen” (*Parl.St.* Kamer 1983-84, nr. 965/3, 1-2).
- (7) Zie bijvoorbeeld het amendement van de heer Dierickx op het wetsontwerp “houdende bijzondere maatregelen met het oog op het verzekeren van de werking van het gebouwenfonds voor de Rijksscholen en het Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen” (*Parl.St.* Kamer 1982-83, nr. 587/4) of amendement nr. 5 van de heer Annemans op het wetsontwerp betreffende het statuut van de Belgische Naamloze Vennootschap tot Exploitatie van het Luchtverkeer (SABENA)” (*Parl.St.* Kamer 1991-92, nr. 367/4).
- (8) *Parl.St.* Kamer 1998-99, nr. 1936/2, 36.

- (9) Soortgelijke bepaling in artikel 59, tweede lid van het Senaatsreglement. Deze bepaling werd pas in 1995 uitdrukkelijk in het Senaatsreglement ingeschreven, maar dat was niet meer dan de bevestiging van een vaste praktijk (zie bv. *Hand.* Senaat 1971-72, 29 februari 1972, nr. 12, 266-267; *Hand.* Senaat 1972-73, 4 juli 1973, nr. 68, 2234-2235).
- (10) *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1798/1.
- (11) Amendementen van de heer Daniel Ducarme (*Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1798/3).
- (12) Amendementen nrs. 2 tot 11 van de heer Laeremans (*Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1798/3).
- (13) *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1799/1.
- (14) Amendementen van de heer Daniel Ducarme (*Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1799/3) en van de heer Weyts (*Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1799/4).
- (15) *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1798/4, 4.

2009

2

opnieuw in te dienen in plenum, waar ze consequent onontvankelijk werden verklaard door de Kamer-voorzitter.¹⁶

5. Bij een klassiek wetsontwerp of voorstel dat betrekking heeft op één duidelijk afgebakend onderwerp (of een beperkt aantal inhoudelijk verbonden onderwerpen) is het niet zo moeilijk te omschrijven wat het “precieze onderwerp” is waarmee de amendementen verband moeten houden. Maar voor programmawetten respectievelijk mozaïekwetten is dat heel wat minder evident.

Ontwerpen van programmawet mogen alleen bepalingen bevatten die duidelijk verband houden met het budgettaire oogmerk.¹⁷ Dergelijke ontwerpen zijn dus steeds gekoppeld aan de tijdsdruk die gepaard gaat met de begrotingscyclus.¹⁸ Ze strekken ertoe bij te dragen tot het halen van de doelstellingen van het economische en sociale beleid van de regering door een geheel van wettelijke maatregelen die elkaar vanuit politiek oogpunt in evenwicht houden¹⁹ en kunnen dus de meest uiteenlopende onderwerpen bevatten, op voorwaarde dat het verband met het budgettaire oogmerk duidelijk is.

Ontwerpen of voorstellen van mozaïekwetten, wetten houdende diverse bepalingen, verzamelwetten, ..., daarentegen, betreffen de meest uiteenlopende onderwerpen, zonder dat die verband houden met het budgettaire oogmerk.²⁰

Het begrip “onderwerp” kan voor deze twee soorten wetsontwerpen op twee manieren worden geïnterpreteerd. Ofwel restrictief – beperkt tot de onderwerpen die er op het ogenblik van het indienen van het wetsontwerp deel van uitmaakten –, ofwel extensief – alle mogelijke onderwerpen zolang de budgettaire doelstelling maar duidelijk is (voor de programmawetten) resp. alle mogelijke onderwerpen *tout court* (voor de mozaïekwetten). Een extensieve interpretatie houdt in deze echter grote gevaren in. Ze kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het verplichte advies van de Raad van

State wordt omzeild²¹, of dat de oppositie het amendementsrecht misbruikt om te filibusteren. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat in de recente parlementaire praktijk systematisch is geopteerd voor de restrictieve interpretatie.

Zo werd de plenaire vergadering bij de bespreking van een wetsontwerp “houdende diverse bepalingen”²² geconfronteerd met amendementen na verslag, ingediend door leden van de meerderheid. De Kamer-voorzitter stelde voor om die amendementen naar de bevoegde commissie terug te zenden, maar de oppositie stelde vast dat bepaalde amendementen nieuwe onderwerpen in het ontwerp van mozaïekwet voegden.²³ Uiteindelijk werden alleen de amendementen die betrekking hadden op onderwerpen die reeds in het ontwerp van mozaïekwet waren opgenomen behandeld als amendement op het wetsontwerp en teruggezonden naar de respectieve commissies²⁴. De amendementen die geen betrekking hadden op onderwerpen die reeds in het ontwerp van mozaïekwet waren opgenomen, werden overgenomen in een afzonderlijk wetsvoorstel.²⁵

6. Naast het criterium van het “rechtstreeks verband”, dat al sinds december 1935 in het Kamerreglement is ingeschreven, zijn er in de loop der jaren bijkomende criteria betreffende de (on)ontvankelijkheid van amendementen in het Reglement ingeschreven. In januari 1987 werd in artikel 72 van het Kamerreglement een nr. 3 ingevoegd, waarvan het eerste lid bepaalt dat wanneer een amendement op een ontwerp of voorstel van gewone wet een bijzondere meerderheid vereist, dat amendement onontvankelijk is.²⁶

Zo werd een amendement op het (gewone) wetsontwerp “tot wijziging van de wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap

(16) *Hand.* Kamer 2008-09, 26 maart 2009, nr. CRIV 52 PLEN 090.

(17) Artikel 72, nr. 4 van het Reglement van de Kamer.

(18) *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 51/3.

(19) *Parl.St.* Kamer 1997-98, nr. 1605/5, 2.

(20) De reden waarom die diverse maatregelen in één ontwerp worden samengebracht, is meestal dat het gaat om een politieke “package deal”.

(21) De meeste wetsontwerpen moeten voor advies aan de Raad van State worden voorgelegd, maar amendementen niet.

(22) *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 1845/1.

(23) *Hand.* Kamer 2004-05, 7 juli 2005, nr. CRIV 51 PLEN 152, 7-9, 20 en 22-32.

(24) *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 1845/25, nr. 1845/26 en nr. 1845/27.

(25) *Parl.St.* Kamer 2004-05, nr. 1922/1. Dit wetsvoorstel “houdende diverse bepalingen” werd nog tijdens de plenaire vergadering van 7 juli 2005 in overweging genomen en de spoedbehandeling werd aanvaard (*Hand.* Kamer 2004-05, 7 juli 2005, nr. CRIV 51 PLEN 153, 24).

(26) Het Senaatsreglement bevat geen analoge bepaling, maar in de praktijk geldt dezelfde regel.

2009

2

voor de Veiligheid van de Voedselketen” door de voorzitter in plenum onontvankelijk verklaard omdat het ertoe strekte de instemming van de betrokken gewesten verplicht te maken, wat alleen kan bij bijzondere meerderheid.²⁷ De indienster wijzigde haar amendement dan ook derwijze dat een gewone meerderheid kon volstaan (“instemming” van de gewestregeringen werd “kennisgeving” aan de gewestregeringen).²⁸

Een analoge – maar voor zover wij weten nog niet in de praktijk gebrachte – regel geldt voor een amendement op een ontwerp of voorstel van bijzondere wet, dat normaal gezien bij gewone meerderheid moet worden aangenomen. Sommigen zullen wellicht operen dat het niet zo dramatisch is, mocht een bepaling die een gewone meerderheid vereist bij bijzondere meerderheid worden aangenomen. Men mag echter niet vergeten dat er een probleem rijst wanneer die bepaling later op haar beurt moet worden gewijzigd: moet dat dan bij gewone of bijzondere wet?

7. Na de hervorming van het tweekamerstelsel werd een onontvankelijkheid ingevoerd voor amendementen die onder een andere wetgevingsprocedure ressorteren dan het wetsontwerp of wetsvoorstel waarop ze betrekking hebben. Artikel 72, nr. 3, tweede lid van het Kamerreglement bepaalt sindsdien: “Indien een amendement op een wetsontwerp of -voorstel, dat luidens zijn eerste artikel ressorteert onder een van de drie wetgevende procedures als bedoeld in artikel 74, artikel 77 of artikel 78 van de Grondwet, moet worden behandeld overeenkomstig een andere van die drie procedures, is het niet onontvankelijk.”²⁹

Op grond van die bepaling werd een amendement op het optioneel bicamerale wetsontwerp “betreffende de vergunning van de handelsvestigingen”³⁰ onontvankelijk verklaard. Het bewuste amendement strekte ertoe de bevoegdheid inzake de wet op de handelsvestigingen over te hevelen van de federale Staat naar de gewesten. Te dien einde stelde het voor het hele ontwerp te vervangen door één enkele bepaling (artikel 2 van het amendement), die de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zou

wijzigen. Zoals het overigens zelf bepaalde in zijn artikel 1, kon dat amendement echter alleen worden aangenomen overeenkomstig de verplicht bicamerale procedure (artikel 77 van de Grondwet).³¹

In dezelfde logica is ook onontvankelijk, ieder amendement dat wordt ingediend nadat de parlementaire overlegcommissie een beslissing heeft genomen met betrekking tot de te volgen wetgevingsprocedure en dat ertoe strekt artikel 1 (het zogenaamde kwalificeringsartikel) van een wetsontwerp of wetsvoorstel te wijzigen in een zin die ingaat tegen de beslissing van die overlegcommissie (artikel 72, nr. 3, laatste lid van het Kamerreglement).

8. Op het eerste gezicht hebben we aldus alle uitdrukkelijk in het Reglement bepaalde gronden voor de onontvankelijkheid van amendementen besproken. In de praktijk is dat echter niet het geval en zijn er wel degelijk andere situaties waarin een amendement onontvankelijk kan worden verklaard.

Artikel 93, nr. 1 van het Kamerreglement bepaalt bijvoorbeeld dat de Kamer amendementen naar commissie kan terugzenden en dat de beraadslaging in plenum in dat geval geschorst wordt. In de praktijk wordt niet alleen het amendement teruggezonden, maar ook het artikel waarop het amendement betrekking heeft (en vaak zelfs het hele wetsontwerp of wetsvoorstel). Mochten in commissie amendementen worden ingediend op artikelen die niet naar die commissie zijn teruggezonden, dan zou de commissievoorzitter zich allicht genooddakt zien om die onontvankelijk te verklaren.

Voorts is het al voorgekomen dat amendementen op een wetsontwerp, die dezelfde strekking hadden als wetsvoorstellen waarvan de commissie de toevoeging aan voornoemd wetsontwerp had geweigerd, onontvankelijk werden verklaard.³² Maar artikel 75, nr. 8 van het Kamerreglement bepaalt ook: “Voorstellen die door de Kamer niet in overweging genomen noch

(27) *Hand.* Kamer 2000-01, 28 maart 2001, nr. CRIV 50 PLEN 118, 21-22.

(28) *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1107/7.

(29) Het Senaatsreglement bevat geen analoge bepaling, maar in de praktijk geldt dezelfde regel.

(30) *Parl.St.* Kamer 2003-04, nr. 1035/3.

(31) Het amendement had evengoed onontvankelijk kunnen worden verklaard op grond van artikel 72, nr. 3, eerste lid van het Kamerreglement (bijzondere wet vs. gewone wet; zie randnummer 6) en wellicht zelfs op grond van artikel 90, nr. 1 van het Kamerreglement (verband met het “precieze onderwerp” van het wetsontwerp of voorstel). Formeel hield het immers wel verband met de handelsvestigingen, maar inhoudelijk niet omdat het enkele de bevoegdheidsoverdracht regelde.

(32) *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 2548/4, 4; *Hand.* Kamer 2006-07, 16 november 2006, nr. CRIV 51 PLEN 242, 10-12.

aangenomen werden, mogen in de loop van dezelfde zitting niet opnieuw worden ingediend.” Hoewel ons geen precedent bekend is, zou het naar analogie dus perfect verdedigbaar zijn dat amendementen die de tekst overnemen van verworpen voorstellen, onontvankelijk worden verklaard.

Bovendien moet men zich ervan bewust zijn dat een aantal argumenten die de Kamervoorzitter kan hantieren om toestemming tot drukken te weigeren, *mutatis mutandis* door diezelfde voorzitter kunnen worden aangevoerd om een amendement onontvankelijk te verklaren. Zo lijkt het bijvoorbeeld weinig twijfel dat de Kamervoorzitter al amendementen onontvankelijk heeft verklaard omdat ze kennelijk ongrondwettig waren ... al is ook dat moeilijk aan de hand van precedents te bewijzen omdat die amendementen nooit werden gedrukt.³³

En dat brengt ons bij de laatste “omweg” om *de facto* tot de onontvankelijkheid van een amendement te besluiten, met name de algemene bevoegdheid van de Kamervoorzitter om “uit de verslagen, voorstellen en andere teksten die als parlementaire stukken worden gedrukt” (dus ook uit amendementen ...) de woorden weg te laten die strijdig zijn met de orde. Een amendement dat persoonlijke details bevat met betrekking tot een persoon, dat een persoonlijke aanval bevat tegen een persoon, dat de instelling belachelijk tracht te maken ... zal wellicht niet formeel onontvankelijk worden verklaard, maar dermate van zijn “essentie” (*sic*) worden beroofd dat het in de praktijk op hetzelfde neerkomt ... Een paar concrete voorbeelden zouden deze kroniek allicht aanzienlijk sexier maken, maar helaas kunnen we u die niet bezorgen omdat ze nooit zijn gepubliceerd ... en zo hoort het ook!

II. De impact van een belangenconflict op de wetgevingsprocedure van de economische herstelwet

1. Het staat buiten kijf dat een belangenconflict een zekere impact heeft op de wetgevingsprocedure van

het geviseerde wetsontwerp of wetsvoorstel. Op grond van artikel 32, § 1 ter van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen schorst het belangenconflict de wetgevingsprocedure immers gedurende zestig dagen. Daarna treedt een mechanisme in werking van volharding, overleg, gemotiveerd advies en consensus.³⁴

In deze bijdrage wordt de impact van het door het Vlaams Parlement ingeroepen belangenconflict met betrekking tot het op dat ogenblik bij de Kamer van volksvertegenwoordigers aanhangige ontwerp van economische herstelwet³⁵ onder de loep genomen.

2. Een overzicht van het wetgevingsverloop in de Kamer van volksvertegenwoordigers³⁶:

- De regering dient het ontwerp van economische herstelwet op 3 februari 2009 bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in en vraagt de spoedbehandeling.³⁷ De bespreking in commissie wordt meteen aangevat. De drie bevoegde Kamercommissies ronden hun werkzaamheden op 17 respectievelijk 18 februari 2009 af.³⁸
- Het Vlaams Parlement neemt echter op 18 februari 2009 een motie betreffende een belangenconflict aan, waarin het oordeelt “ernstig te kunnen worden benadeeld door het in de Kamer aanhangige ontwerp van economische herstelwet (...), in het bijzonder de artikelen 46 tot en met 51 en 54, en vraagt de schorsing van de procedure met het oog op overleg.”³⁹
- Het ontwerp van economische herstelwet regelt aangelegenheden zoals bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, en de regering vraagt op grond van artikel 80 van de Grondwet de spoedbehandeling. De overleg-

(33) In de Senaat is er wel een geschreven bron te vinden. Bij de bespreking van het wetsontwerp “tot uitvoering en aanvulling van de wet van 2 mei 1995” in de Senaatscommissie voor Institutionele Aangelegenheden, verklaarde de Senaatsvoorzitter – wegens kennelijke ongrondwettigheid – een amendement onontvankelijk dat ertoe strekte de Koning te onderwerpen aan de verplichtingen inzake het indienen van een vermogensaangifte en een lijst van mandaten (*Parl.St.* Senaat 2002-03, nr. 289/7, 11).

(34) Zie artikel 32 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

(35) Intussen de economische herstelwet van 27 maart 2009, *BS* 7 april 2009 (1ste editie), 25.986; *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 52-1788; *Parl.St.* Senaat 2008-09, nr. 4-1199.

(36) Het overzicht wordt beperkt tot de procedure in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Het in deze bijdrage besproken belangenconflict was immers al van de baan op het ogenblik dat het wetsontwerp naar de Senaat werd overgezonden. De Senaat besliste trouwens om niet te amenderen (*Parl.St.* Senaat 2008-09, nr. 4-1199/4).

(37) *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 52-1788/001.

(38) *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 52-1788/008, nr. 52-1788 011 en nr. 52-1788/012.

(39) *Parl.St.* VI.Parl. 2008-09, nr. 2109/1-2; *Hand.* VI.Parl. 2008-09, 18 februari 2009, nr. 30, 43-46 en 50. Zie ook *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 52-1788/010, 6-10.